

w powstanie monografii. Pozostawia ona czytelnika w stanie otwartości poznawczej – wiele tekstów bowiem stawia pytania lub tezy, które pobudzają czytelnika do refleksji. Jest to lektura inspirująca, którą polecam zarówno badaczom, jak i studentom i praktykom, pragnącym zrozumieć złożoną rzeczywistość współczesnej edukacji.

Dr Natalia Cybort-Ziolo
Uniwersytet Szczeciński
e-mail: natalia.cybort-ziolo@usz.edu.pl
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-0543-1726>

WIESŁAW PARTYKA (red.), *Człowiek, wspólnota, dziedzictwo: księga jubileuszowa profesora Mariana Surdackiego*, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2025, ss. 1026. ISBN: 978-83-66647-82-4.

DOI: <https://doi.org/10.18290/rped26182.10>

W polskiej tradycji akademickiej istnieje piękny zwyczaj wręczania po wielu latach ciężkiej pracy naukowej księgi jubileuszowej, będącej swoistym pomnikiem dokonań badawczych. Profesor Marian Surdacki od 45 lat poświęca się działalności naukowej, publikując artykuły w specjalistycznych periodykach, monografie przedstawiające niezwykle pieczołowicie i dokładnie pionierskie badania z zakresu historii wychowania, opieki społecznej i medycyny, oraz służy swoją bogatą wiedzą i doświadczeniem młodym adeptom świata nauki jako promotor prac magisterskich, doktorskich oraz prowadząc wykłady dla kolejnych pokoleń studentów.

Zainteresowania badawcze prof. Surdackiego dotyczą historii opieki społecznej, pod pojęciem której kryją się historie życia osób najuboższych, wykluczonych oraz chorych. W swej pracy historycznopedagogicznej podkreślał, że nie tylko możni, władcy i królowie, tworzą dzieje, lecz każdy człowiek, nawet odrzucony przez społeczeństwo. Profesor poświęcił swoje życie osobom, które przez wieki pozostawały na marginesie zarówno społecznym, jak i naukowym. Przez wiele lat badał historie placówek, które prowadzone głównie przez chrześcijan zajmowały się pomocom ludziom chorym, z niepełnosprawnościami,

niezdolnym do pracy, a tym samym niemogącym pozwolić sobie na przywilej godnego życia.

Profesor od wielu lat współpracuje z uniwersytetami we Włoszech, badając dzieje tamtejszych szpitali, jednak z równą gorliwością pochyla się nad historią swojej rodzinnej miejscowości – Urzędowa. Bliski mu nie tylko międzynarodowy świat nauki, lecz także mała ojczyzna, o której nigdy nie zapomniał i której rozwojowi bardzo się przysłużył.

Nie sposób wymienić wszystkich osiągnięć naukowych Profesora, wszystkich publikacji, nagród, grantów, gdyż jest to dorobek tak ogromny, że ich wyliczenie w księdze jubileuszowej zajmuje kilkadziesiąt stron.

Księgę jubileuszową pod redakcją dr. hab. Wiesława Partyki, prof. KUL, rozpoczyna wiele stron listów od tak znamienitych osobistości, jak Arcybiskup Lubelski Stanisław Budzik, Marszałek Województwa Lubelskiego Jarosław Stawiarski, Prezydent Miasta Lublin Krzysztof Żuk, Burmistrz Urzędowa Paweł Dąbrowski, Starosta Kraśnicki Zbigniew Dżugaj oraz wielu znamienitych profesorów polskiej pedagogiki, co pokazuje, jak zasłużoną osobą jest Jubilat dla społeczności naukowej oraz organów samorządów lokalnych. Nie sposób pominąć listu napisanego przez małżonkę profesora, Ewę Surdacką, który ukazuje nie tyle wspaniałość jego dorobku naukowego, gorliwość i poświęcenie dla pracy badawczej, co przede wszystkim piękno i dobroć serca męża, ojca oraz dziadka, którym jest profesor Surdacki dla swoich bliskich.

Swój udział w powstaniu publikacji ma ponad 78 naukowców, którzy przygotowali artykuły wyznaczające kolejne rozdziały księgi. Rozdziały można pogrupować według podejmowanej problematyki na te, które dotyczą historii lokalnej, oraz takie, które traktują o zagadnieniach wychowania – poszczególnych ideach myśli pedagogicznej lub koncepcjach wybranych postaci, które swoimi nowatorskimi pomysłami zmieniały na przestrzeni lat oblicze pedagogiki. Trudno wymienić te rozdziały, które wnoszą do księgi największą wartość, dlatego zaprezentuję najbardziej intrygujące dla mnie tytuły z nadzieją, że zaciekawia one również czytelników niniejszej recenzji.

Zacznę od artykułów oscylujących wokół idei pedagogicznych. Listę tę otwiera publikacja Bogusława Śliwerskiego pt. „Pajdocentryzm jako jeden z nurtów «nowego wychowania»”. Kolejnym ciekawym tytułem jest artykuł Eugeniusza Sakowicza „Społeczny wymiar samotności chrześcijańskich mnichów, pustelników rekluzów”. Interesująco prezentuje się też rozdział Kazimierza Pelczarskiego „Próba odpowiedzi na wyzwania wychowania do patriotyzmu”, który wnosi ważny głos w dyskusji nad znaczeniem polskości dla współczesnej młodzieży. Siostra Maria Opiela pochyliła się nad zagadnieniem roli badań

historycznych dla pedagogiki oraz ich konotacji z wyzwaniami współczesnej praktyki wychowawczej w rozdziale „Znaczenie badań historii wychowania i opieki społecznej dla rozwoju współczesnej teorii i praktyki opiekuńczo-wychowawczej”.

Wśród artykułów analizujących koncepcje pedagogiczne poszczególnych myślicieli moją uwagę przykuł rozdział Aliny Rynio „Idea zrównoważonego rozwoju w nauczaniu papieża Franciszka”, a także praca ks. Marka Jeziorańskiego „«Zaród» jako kategoria pedagogiczna w pismach błogosławionej Marceliny Darowskiej”.

W publikacji znajdziemy także historyczne zagadnienia, jak np. artykuł Alicji Antas-Jaszczuk „Z dziejów Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta w posłudze bezdomnym na Lubelszczyźnie w latach 1983-2003” czy artykuł Janiny Kamińskiej „Tradycje Komisji Edukacji Narodowej w Szkole Polskiej w Paryżu 1842-1863 – zarys problematyki”.

Napotkamy ponadto artykuły o specyficznej tematyce, poruszające współczesne, bardzo interesujące zagadnienia pedagogiczne, jak praca Kazimierza Pierzchały „Oddziaływanie resocjalizacji twórczej na matki pozbawione wolności przebywające z dziećmi w Domu Matki i Dziecka zakładu karnego” czy publikację Lucyny Dziaczkowskiej „Historia «nauczycielką życia» . Perspektywa kobieca”.

Nie sposób pominąć także artykułów napisanych przez innych badaczy Alma Mater prof. Surdackiego. Warto zauważyć artykuł Arkadiusza Jabłońskiego oraz Piotra Magiera, „Historia jako podstawa nauk pedagogicznych”, wskazujący na fundamentalną rolę historii dla wychowania i myśli pedagogicznej. Swój wkład w ubogacenie merytoryczne książki miał także jej redaktor Wiesław Partyka publikując artykuł „Przemiany w szpitalnictwie i opiece społecznej w XIX wieku na przykładzie Lubelszczyzny”.

Wyżej wymienione artykuły ukazują, jak niezwykle różnorodną i bogatą tematykę, a zarazem naukową głębię, można odnaleźć w Księdze Jubileuszowej dedykowanej prof. Marianowi Surdackiemu. Uważam, że zdecydowanie warto zapoznać się z niniejszą publikacją, a także sięgnąć do niezwykle bogatego dorobku naukowego Jubilata.

Mgr Magdalena Wrocławczyk
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
e-mail: magdalena.wroclawczyk@kul.pl
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-1783-6595>